

PASIRENGIMO VERSLO VERTINTOJŲ KVALIFIKACIJOS EGZAMINŲ LAIKYMOI LITERATŪROS IR INFORMACIJOS ŠALTINIŲ SĄRAŠAS

Verslo vertintojų kvalifikacijos egzaminams: vertintojo asistento, vertintojo ir vertintojo eksperto kvalifikacijoms įgyti

SĄRAŠO PASKIRTIS IR TAIKYMAS

Sąrašas skirtas pasirengti verslo vertintojų kvalifikacijos egzaminams pagal programą „Ką turi žinoti verslo vertintojas?“ (toliau – Programa). Šaltiniai suskirstyti pagal jų paskirtį, o kiekvienai kvalifikacijai reikalingas žinių ir praktinių gebėjimų lygis nustatomas Programos XIV skyriuje.

Būtina žinoti – suprasti ir gebėti taikyti Programos temoms aktualias teisės aktų, vertinimo standartų ir kitų pagrindinių šaltinių nuostatas nustatytu lygiu. Nereikalaujama atmintinai išmokti visų teisės aktų arba skaityti su Programa nesusijusių leidinių dalių.

Rekomenduojama susipažinti – šaltiniai padeda išmokti Programos temas, pasirinkti metodus, kritiškai vertinti duomenis ir pagrįsti profesinius sprendimus. Galima naudotis lygiaverčiais temą nagrinėjančiais šaltiniais; neprivaloma perskaityti visų išvardytų leidinių.

Naudinga perskaityti – papildoma profesinė ir mokslinė literatūra gilesniam teoriniam pasirengimui, sudėtingoms vertinimo situacijoms analizuoti ir kvalifikacijai tobulinti.

Šaltinių priskyrimas II arba III daliai nekeičia Programos XIV skyriuje nustatyto žinių lygio. Egzamine tikrinamos Programoje numatytos žinios ir gebėjimas jas taikyti, o ne konkrečių vadovėlių tekstų atgaminimas.

Rengiantis egzaminui taikomos egzamino dieną galiojančios teisės aktų redakcijos; vertinimo, apskaitos ir kiti standartai nagrinėjami pagal jų įsigaliojimo bei taikymo nuostatas. Retrospektyvinio vertinimo atveju atskiriamos vertės nustatymo ir vertinimo atlikimo datos, atsižvelgiama į pereinamąsias nuostatas. ES direktyvų nuostatos analizuojamos kartu su jas įgyvendinančiais nacionaliniais teisės aktais.

ŽINIŲ IR GEBĖJIMŲ LYGIŲ DETALIZAVIMAS

A – supratimas: pagrindinių sąvokų ir principų žinojimas. B – bendrosios žinios: savarankiškas žinių taikymas tipinėse situacijose. C – išsamios žinios: sudėtingų ir netipinių situacijų sprendimas bei argumentuotas profesinio sprendimo pagrindimas.

Ekonomikos ir finansų (III) bei statistikos, duomenų analizės ir prognozavimo (V) temoms visoms trims kvalifikacijoms taikomas B lygis.

Teisinio reglamentavimo (II), apskaitos ir finansinės informacijos (IV), rinkos analizės (VI), verslo interesų identifikavimo (VII), vertinimo požiūrių, metodų ir modelių (VIII), vertinimo proceso ir ataskaitos (XI) bei XII skyriaus veiklos organizavimo temoms asistentui, vertintojui ir ekspertui atitinkamai taikomi B, C ir C lygiai.

Specialių verslo vertinimo situacijų (IX) temoms taikomi A, C ir C, tvarumo ir ESG (X) temoms – A, B ir C lygiai. XII skyriaus profesinės etikos ir nepriklausomumo temoms visoms kvalifikacijoms taikomas C lygis.

Programoje nurodytas aukščiausias kiekvienai temų grupei taikytinas lygis; aukštesnės kvalifikacijos egzaminas apima ir žemesnio lygio žinias.

I. BŪTINA ŽINOTI

Vertinimo reglamentavimas, standartai ir profesinė savivalda

1. Lietuvos Respublikos privalomojo turto ir verslo vertinimo įstatymas.
2. Lietuvos Respublikos turto ir verslo vertintojų rūmų įstatymas.
3. Lietuvos Respublikos turto ir verslo vertintojų rūmų statutas.
4. Lietuvos Respublikos turto ir verslo vertintojų rūmų Etikos kodeksas.
5. Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnybos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos direktoriaus 2026 m. kovo 30 d. įsakymu Nr. V1-40 patvirtintas Vertinimo ataskaitų registravimo ir teikimo suinteresuotiems asmenims tvarkos aprašas.
6. Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnybos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos direktoriaus 2026 m. kovo 30 d. įsakymu Nr. V1-42 patvirtintos Skundų ir privalomojo turto arba verslo vertinimo ataskaitų nagrinėjimo taisyklės.
7. Lietuvos Respublikos turto ir verslo vertintojų rūmų tarybos patvirtinti vertintojų kvalifikacijos egzaminų organizavimo ir vykdymo, kvalifikacijos pažymėjimų išdavimo ir kvalifikacijos tobulinimo tvarką nustatantys aktai.
8. International Valuation Standards Council. International Valuation Standards (IVS), redakcija, taikoma nuo 2025 m. sausio 31 d., ir vėlesnės taikytinos redakcijos. Programai aktualūs IVS 100–

106, IVS 200, IVS 210, IVS 220, IVS 230, IVS 300, IVS 400 ir IVS 500; konkrečiam vertinimui taikomi pagal jo objektą, tikslą ir teisinės sąlygas.

9. The European Group of Valuers' Associations (TEGoVA). European Business Valuation Standards 2026 (EVS-BV 2026), 2nd edition – pagal verslo, akcijų ir kitų verslo interesų vertinimo užduoties pobūdį ir taikymo sritį.

10. The European Group of Valuers' Associations (TEGoVA). European Intangible Asset Valuation Standards 2026 (EVS-IA 2026), 1st edition – vertinant nematerialųjį turtą ir su juo susijusius verslo interesus.

11. International Valuation Standards Council. Code of Ethical Principles & Competency Framework for Valuers. 2025.

12. 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas).

13. Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymas – tiek, kiek taikomas vertintojo atliekamam asmens duomenų tvarkymui.

14. Lietuvos Respublikos turto ir verslo vertinimo pagrindų įstatymas (netekęs galios 2026 m. gegužės 1 d.) – jo istorinės redakcijos ir pereinamosios nuostatos, kai aktualu iki šios datos pradėtiems arba ankstesnio laikotarpio vertinimams.

Verslo, juridinių asmenų ir specialių vertinimo situacijų teisiniai pagrindai

15. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas – ypač nuostatos dėl juridinių asmenų, priverstinio akcijų pardavimo, sutarčių, civilinės atsakomybės ir žalos atlyginimo.

16. Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas.

17. Lietuvos Respublikos mažųjų bendrijų įstatymas.

18. Lietuvos Respublikos ūkinių bendrijų įstatymas.

19. Lietuvos Respublikos individualių įmonių įstatymas.

20. Lietuvos Respublikos viešųjų įstaigų įstatymas.

21. Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatymas.

22. Lietuvos Respublikos vertybinių popierių įstatymas – taip pat nuostatos dėl oficialaus siūlymo kainos, privalomo akcijų pardavimo ir supirkimo.

23. Lietuvos Respublikos finansinių priemonių rinkų įstatymas.

24. Lietuvos Respublikos bankų įstatymas.

25. Lietuvos Respublikos draudimo įstatymas.

26. Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymas.

27. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas – nuostatos dėl įrodymų, ekspertizės ir eksperto išvados.
28. Lietuvos Respublikos teismo ekspertizės įstatymas.
29. Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas.
30. Lietuvos Respublikos darbo kodeksas.
31. Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymas – taip pat nuostatos dėl sandorių tarp asocijuotų asmenų kainodaros.
32. Lietuvos Respublikos pridėtinės vertės mokesčio įstatymas.
33. Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas.
34. Lietuvos Respublikos patentų įstatymas.
35. Lietuvos Respublikos prekių ženklų įstatymas.
36. Lietuvos Respublikos dizaino įstatymas.
37. Lietuvos Respublikos komercinių paslapčių teisinės apsaugos įstatymas.
38. 2017 m. birželio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2017/1001 dėl Europos Sąjungos prekių ženklo.
39. Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodeksas – 196 ir 196¹ straipsniai.
40. Kiti Lietuvos Respublikos ir Europos Sąjungos teisės aktai, reglamentuojantys konkretaus verslo, įmonės, akcijų, dalių, nematerialiojo turto, finansinių priemonių ar kitų verslo interesų vertinimą.

Finansinė apskaita ir finansinė atskaitomybė

41. Lietuvos Respublikos finansinės apskaitos įstatymas.
42. Lietuvos Respublikos įmonių ir įmonių grupių atskaitomybės įstatymas.
43. IFRS Foundation. International Financial Reporting Standards (TFAS / IFRS), atitinkamu laikotarpiu taikytinos redakcijos. Verslo vertinimui aktualūs IFRS 3, IFRS 7, IFRS 9, IFRS 10, IFRS 13, IFRS 16, IAS 1, IAS 7, IAS 12, IAS 16, IAS 19, IAS 28, IAS 32, IAS 36, IAS 37, IAS 38 ir IAS 40; taip pat IFRS 18 „Presentation and Disclosure in Financial Statements“ (nuo 2027 m. sausio 1 d. prasidedantiems finansiniams metams, leidžiant taikyti anksčiau), pakeičiantis IAS 1. Kiti standartai – pagal vertinimo užduotį.
44. Lietuvos finansinės atskaitomybės standartai (LFAS), o kol atitinkami LFAS nepatvirtinti – taikytini verslo apskaitos standartai (VAS); finansinės apskaitos ir atskaitomybės duomenų naudojimas pagal konkrečios įmonės taikomą apskaitos sistemą.

Tvarumas ir ESG: verslo reguliavimas

45. 2020 m. birželio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2020/852 dėl sistemos tvariam investavimui palengvinti sukūrimo (ES Taksonomijos reglamentas).

46. 2022 m. gruodžio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2022/2464 dėl įmonių informacijos apie tvarumą teikimo (CSRD), atsižvelgiant į jos pakeitimus, įskaitant direktyvą (ES) 2026/470, ir aktualias taikymo datas bei subjektų ratą.
47. Europos Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) 2023/2772, kuriuo patvirtinti Europos tvarumo atskaitomybės standartai (ESRS), ir jį keičiantis Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) 2026/1563 (įsigalioja 2026 m. lapkričio 10 d.; bendra taikymo pradžia – nuo 2027 m. prasidedančių finansinių metų, atsižvelgiant į 2026 m. pereinamąsias nuostatas).
48. 2024 m. birželio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2024/1760 dėl įmonių tvarumo išsamaus patikrinimo (CSDDD), atsižvelgiant į jos pakeitimus, įskaitant direktyvą (ES) 2026/470, ir taikymo datas.
49. 2019 m. lapkričio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2019/2088 dėl su tvarumu susijusios informacijos atskleidimo finansinių paslaugų sektoriuje (SFDR), įskaitant vėlesnius pakeitimus.

Oficialūs rinkos, ekonominiai ir finansiniai duomenys

50. Valstybės duomenų agentūros Oficialiosios statistikos portalo duomenys – verslo, sektorių ir ekonominių sąlygų analizei.
51. Lietuvos banko statistikos, finansinio stabilumo, ekonomikos prognozių ir kapitalo rinkos duomenys.
52. Europos Centrinio Banko statistikos duomenų bazė ir ekonominės prognozės.
53. Eurostat duomenų bazė.
54. Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos duomenų bazės ir ekonominės apžvalgos.
55. Tarptautinio valiutos fondo duomenų bazės ir leidinys World Economic Outlook.
56. Pasaulio banko duomenų bazė World Development Indicators.
57. Europos Komisijos ekonominės prognozės ir sektorinės analizės.
58. Nasdaq Baltic ir kitų reguliuojamų vertybinių popierių biržų skelbiama informacija.
59. Juridinių asmenų registro, Juridinių asmenų dalyvių informacinės sistemos, finansinių ataskaitų ir kiti teisėtai prieinami registrų duomenys.
60. Vertinamų ir palyginamųjų įmonių metinės bei tarpinės finansinės ataskaitos, vadovybės ataskaitos, audito išvados, tvarumo ataskaitos ir investuotojams skelbiama informacija.

II. REKOMENDUOJAMA SUSIPAŽINTI

Specialiosios metodinės gairės ir vertinimo informacija

61. Lietuvos banko Teisingos akcijų kainos nustatymo gairės.

62. Royal Institution of Chartered Surveyors. RICS Valuation – Global Standards. Naujausia galiojanti redakcija.
63. International Private Equity and Venture Capital Valuation (IPEV) Guidelines.
64. OECD. Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations. Tiek, kiek aktualu verslo ir nematerialiojo turto vertinimui.
65. The Appraisal Foundation. Valuations in Financial Reporting (VFR) Valuation Advisories #1–#4: prisidedantis turtas, su klientais susijęs turtas, rinkos dalyvių įsigijimo premijos, sąlyginis atlygis.
66. EBPO, TVF, Pasaulio banko, Europos Komisijos ir kitų tarptautinių institucijų metodinės publikacijos, susijusios su ekonomine analize, prognozavimu, produktyvumu, konkurencingumu ir sektorių raida.
67. Profesinių ir sektorių asociacijų, priežiūros institucijų, rinkos tyrimų organizacijų bei patikimų finansinių duomenų bazių informacija.

Verslo ir nematerialiojo turto vertinimo bei finansų metodinė literatūra

68. Damodaran, A. Investment Valuation: Tools and Techniques for Determining the Value of Any Asset. 3rd ed. John Wiley & Sons, 2012.
69. Koller, T., Goedhart, M., Wessels, D. Valuation: Measuring and Managing the Value of Companies. Naujausia redakcija. John Wiley & Sons.
70. Pratt, S. P., Niculita, A. V. Valuing a Business: The Analysis and Appraisal of Closely Held Companies. Naujausia redakcija. McGraw-Hill.
71. Hitchner, J. R. Financial Valuation: Applications and Models. Naujausia redakcija. John Wiley & Sons.
72. Reilly, R. F., Schweihs, R. P. Valuing Intangible Assets. McGraw-Hill.
73. Penman, S. H. Financial Statement Analysis and Security Valuation. Naujausia redakcija. McGraw-Hill.
74. Palepu, K. G., Healy, P. M., Peek, E. Business Analysis and Valuation: IFRS Edition. Naujausia redakcija. Cengage Learning.
75. Brealey, R. A., Myers, S. C., Allen, F. Principles of Corporate Finance. Naujausia redakcija. McGraw-Hill.
76. Berk, J., DeMarzo, P. Corporate Finance. Naujausia redakcija. Pearson.
77. Ross, S. A., Westerfield, R. W., Jaffe, J., Jordan, B. D. Corporate Finance. Naujausia redakcija. McGraw-Hill.
78. Rosenbaum, J., Pearl, J. Investment Banking: Valuation, Leveraged Buyouts, and Mergers and Acquisitions. Naujausia redakcija. John Wiley & Sons.

79. Metrick, A., Yasuda, A. Venture Capital and the Finance of Innovation. Naujausia redakcija. John Wiley & Sons.
80. Gaughan, P. A. Mergers, Acquisitions, and Corporate Restructurings. Naujausia redakcija. John Wiley & Sons.
81. Kieso, D. E., Weygandt, J. J., Warfield, T. D. Intermediate Accounting: IFRS Edition. Naujausia redakcija – kaip papildomas TFAS konteksto vadovėlis.
82. Alexander, D., Jorissen, A. ir kt. International Financial Reporting and Analysis. Naujausia redakcija – kaip papildomas finansinės atskaitomybės analizės vadovėlis.

Ekonomikos, statistikos ir prognozavimo mokomoji literatūra

83. Mankiw, N. G. Principles of Economics. Naujausia redakcija. Cengage Learning.
84. Pindyck, R. S., Rubinfeld, D. L. Microeconomics. Naujausia redakcija. Pearson.
85. Wooldridge, J. M. Introductory Econometrics: A Modern Approach. Naujausia redakcija. Cengage Learning.
86. Anderson, D. R., Sweeney, D. J., Williams, T. A., Camm, J. D., Cochran, J. J. Statistics for Business and Economics. Naujausia redakcija. Cengage Learning.
87. Hyndman, R. J., Athanasopoulos, G. Forecasting: Principles and Practice. Naujausia redakcija.
88. Davulis, G. Ekonomikos teorija. Mykolo Romerio universitetas, 2009. Elektroninis leidinys.
89. Jakutis, A. Ekonomikos teorijos pagrindai. Vilnius: Technika, 2006. Elektroninis leidinys.
90. Čekanavičius, V., Murauskas, G. Statistika ir jos taikymai. I knyga.
91. Čekanavičius, V., Murauskas, G. Statistika ir jos taikymai. II knyga.
92. Kasnauskienė, G. Statistika verslo sprendimams.

ESG duomenų ir tvarumo analizės metodiniai šaltiniai

93. IFRS Foundation. IFRS S1 General Requirements for Disclosure of Sustainability-related Financial Information.
94. IFRS Foundation. IFRS S2 Climate-related Disclosures.
95. World Resources Institute ir World Business Council for Sustainable Development. The Greenhouse Gas Protocol: A Corporate Accounting and Reporting Standard ir Corporate Value Chain Scope 3 Standard.
96. Task Force on Climate-related Financial Disclosures. Recommendations of the Task Force on Climate-related Financial Disclosures.
97. Network for Greening the Financial System. Climate Scenarios for Central Banks and Supervisors. Naujausia redakcija.

III. NAUDINGA PERSKAITYTI

Papildoma profesinė ir mokslinė literatūra

98. CFA Institute. CFA Program Curriculum. Temos, susijusios su finansinių ataskaitų analize, įmonių finansais, nuosavybės vertinimu, fiksuoto pajamingumo priemonėmis, išvestinėmis finansinėmis priemonėmis, alternatyviomis investicijomis ir portfelio valdymu.
99. Damodaran, A. The Dark Side of Valuation: Valuing Young, Distressed, and Complex Businesses. 3rd ed. Pearson, 2018.
100. Damodaran, A. Narrative and Numbers: The Value of Stories in Business. Columbia University Press, 2017.
101. Fishman, J. E., Pratt, S. P., Morrison, W. J. Standards of Value: Theory and Applications. John Wiley & Sons.
102. Galinienė, B. Turto ir verslo vertinimo sistemos transformacijos. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2015.
103. Galinienė, B. Turto ir verslo vertinimo sistema. Formavimas ir plėtros koncepcija. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2004; 2-asis leidimas, 2005.
104. Lietuvos turto vertintojų asociacija ir Vilniaus universitetas. Turto vertinimo teorijos ir praktikos apybraižos. Recenzuojamas elektroninis mokslo darbų leidinys; atrinkti straipsniai pagal konkrečias programos temas.
105. Lietuvių kalba išleisti aukštųjų mokyklų finansinės apskaitos vadovėliai ir mokomosios priemonės, apimančios finansinių ataskaitų, ilgalaikio materialiojo turto, atsargų, pajamų, sąnaudų ir apskaitinių įverčių temas.
106. Finansinės atskaitomybės analizės vadovėliai ir mokomosios priemonės, apimančios horizontaliąją, vertikaliją, trendo, santykinę rodiklių ir pinigų srautų analizę.
107. Ross, S. A., Westerfield, R. W., Jordan, B. D. Fundamentals of Corporate Finance. Naujausia redakcija - finansų pagrindams.
108. Provost, F., Fawcett, T. Data Science for Business. O'Reilly Media.

OFICIALŪS ELEKTRONINIAI INFORMACIJOS ŠALTINIAI

Aktualios teisės aktų ir standartų redakcijos bei pirminiai duomenys tikrinami oficialiose svetainėse ir informacinėse sistemose. Toliau pateikiami paieškos šaltiniai nėra papildoma literatūros privalomumo kategorija.

- Lietuvos Respublikos teisės aktų registras (TAR) ir Lietuvos Respublikos Seimo teisės aktų informacinė sistema;

- Europos Sąjungos teisės aktų duomenų bazė EUR-Lex;
- Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnyba (AVNT) ir Lietuvos Respublikos turto ir verslo vertintojų rūmai;
- Tarptautinė vertinimo standartų taryba (IVSC), Europos vertintojų asociacijų grupė (TEGoVA) ir IFRS Foundation;
- Lietuvos bankas, Europos Centrinis Bankas, Valstybės duomenų agentūra ir Eurostat.
- Nasdaq Baltic, Juridinių asmenų registras, Juridinių asmenų dalyvių informacinė sistema ir teisėtai prieinamos finansinės ataskaitos;
- Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija (EBPO), Tarptautinis valiutos fondas, Pasaulio bankas ir Europos Komisija.

BAIGIAMOJI NUOSTATA

Egzamino tikslas nėra vien teisės aktų, standartų ar literatūros tekstų atgaminimas. Pretendentas turi gebėti praktiškai susieti teises, metodines, technines, finansines ir rinkos žinias ir jomis pagrįsti profesinius sprendimus konkrečioje verslo vertinimo situacijoje.
